

Hogyan írtak Pestről 1830-ban

II.

Éghajlatára nézve az ország legegészsébebb helyei közé tartozik, mely szerencsés éghajlata izmos, virgonc, erős és ép lakosain vidámulábilatkozik. A közte és Buda közt folyó Dunának, az Európai folyók ezen ős-tyjának és Magyarország ezen szíverének köszöni most is kereskedését, jólétét és minden magyar városok feletti elsőbbségét. Ez a hajdan *Ister*-nek nevezett folyó, úgy látszik egyenesen a szükségre adatott a természettől, hogy az életnek valóságos és képzelt szükségait az egész világ részeiből ide, az ország termékeit viszont a szomszéd státusokba hordja, a sváb mezei embernek csendes kunyhójától a Hellespontig hömpölygetvén hullámain. De most már három gőzhajó kezdi megnyitni rajta a nagyobb kereskedést és ha ezeknek inkább divatba jövetelével a ragyogó jövődöbe tekintünk, azt mondhatjuk, mind eddig csak kicsinyben úzte még Pest a kereskedést és csak szatócskodott. Az első hajóhíd 1767-ben kötö össze a két várost, azelőtt repülő hidasok által eszközöltetett az átkelés. Fáradhatalan hazafiak veszik most szívükre egy állandó híd építését, melynek terve már a jelenleg együttülő országos rendek elébe terjesztetett és mindinkább közeledik azon szép remény teljesülése, hogy a két főváros és ezáltal az ország két fele, egyesítettet fog. E célnak elérése éppen az a szárazföldi kereskedésre, mi a gőzhajó a vízire nézve. A hídról egy nézettel tekintetik a legszebb országok egyikének két fővárosa. E felséges látványt lehetetlen az érzelemhez képest leírni. Az ideál szépségnek, melynek nagyságát lelkesedésének órájában is alig festheti a költő lángoló képzeletével, itt mutatkozik gyönyörű és magas tárgya. A természet és mesterség versengeni látszanak itt az elsőségért és mindenik a legkecsesebb remekjeivel áll elő.

Státusok és városok lételében nevezetes észrevétel az, hogy óriási lépésekkel kezdik pályájukat, de csak egy bizonyos magassáig emelkednek és terjesztetnek ki, azután behúzáván kívülről erejüket, lassubbodott hévvel igyekeznek az első elevenség és könnyűségben átugrott hézagokat kipótolgatni és mintegy megállapodnak azután továbbhaladásukban. Pestnek ezen kora még igen messze látszik lenni, folyvást azon nyargaló haladásban lévén, melyet II. József alatt kezdett és noha 1820 körül gyors emelkedése a természetménykeletnek iszonyú leszálltával s a kereskedés megcsökkentésével, mintegy halkalódni tetszett, néhány esztendő múlva újra sebesebben kezdett iramlani és most megint oly élénk mozgással halad, mintha az egész most kezdene felnevekedni a földből, vagy mintha a várost egyszerre most építenék. Nemcsak egyes óriási házakat láthatni mindenfelé emelkedni, hanem egész uccák nyitattanak. Ezen szemlátomásti emelkedésnek csak Amerikában láthatni mását. Az idegen bámulva járván épülő uccáin, azt az élénk építő mozgást látja maga előtt, melyet Virgil szerint Aeneas látott Karthágóban.

1754-ben még egy külvárosa sem volt Pestnek, hanem csak sivataghomok, nádas és kákás mocsarak vették körül; de azóta nemcsak maga a belső város lehetőleg kivetkezettett akkori rendetlenségéből és pompásabb építetett, hanem több külvárosokkal is körülvetetett, melyek között az új vagy Leopoldváros leginkább tündöklik; ez nyilván mu-

tatja, hogy a mostani felvilágosodott kornak elég egy száznegyed annyira elváltotatni az emberi nemet és a kéz mívét, hogy ha az előbb éltek feltámadnának, bámulva tekintenek az előhaladásnak ezen óriási emlékét. Ott, ahol egykor mocsárok tespedtek, hol ezelőtt ötven esztendővel a város lakosai fektettek örök

nyugalomra, most a hatalmas vásári kereskedés központja vagy, az őrizetbeli katonaság díszpiaca, mely az egész birodalomban legszebb és Európában a legelsők közé tartozik.

Az egész város fekszik $2068\frac{3}{4}$ hold földön, 1200 kockaölével számítva egy holdat.

Névszerint a Belváros 159 hold, Leopoldváros 249 hold, Theresiaváros 592.75 hold, József külváros 722 hold, Ferenc külváros 346 hold. (Vége következik).